

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

พืชผักพื้นบ้านมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทยมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ชาวบ้านได้พึ่งพิงประโยชน์จากพืชผักพื้นบ้านที่มีอยู่ตามธรรมชาติปรุงเป็นอาหารและยา ซึ่งองค์ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืชผักพื้นบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน จนกลายเป็นวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม จัดว่าเป็นภูมิปัญญาของชนแต่ละกลุ่มที่เรียกว่า ภูมิปัญญาพื้นบ้าน (ชูศรี, 2539) การรุกเข้ามาของพืช GMOs และเทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัย เกษตรกรเริ่มหันไปใช้เมล็ดพันธุ์ผักจากบริษัทที่บรรจุในกระป๋องมากขึ้น เพื่อความสะดวกและหาซื้อได้ง่าย มีขายอยู่ในท้องตลาดทั่วไปทำให้พันธุ์พืชได้สูญหายไป ความสำคัญและภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีอยู่ก็เกิดการสูญหาย วิธีการผลิตผลผลิตทางการเกษตรเกิดการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับเทคโนโลยีที่เข้ามาในยุคปัจจุบัน ทำให้เราต้องตระหนักว่าหากไม่มีการรักษาและฟื้นฟูพันธุ์พืชที่มีอยู่หรือกำลังจะสูญหายไปไว้ พันธุ์พืชที่คนไทยเรามีอยู่และได้สืบทอดกันมาสู่ลูกหลานจนปัจจุบันนี้ก็อาจจะสูญหายไปได้

ชุมชนบ้านแมด ก่อตั้งเป็นชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2408 ลักษณะของพื้นที่ลักษณะดินจะเป็นดินเหนียวปนทราย มีแหล่งน้ำที่สำคัญไหลผ่านคือ ห้วยตะกาง มีน้ำเพียงพอตลอดปี การผลิตจะเป็นการทำนาเป็นส่วนใหญ่ทั้งนาปีและนาปรัง อาชีพเสริมจะเป็นปลูกผักในบริเวณใกล้ลำห้วยขายในเขตเมืองหรือทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพตามวิถีของชุมชนเกษตรกรรมและวัฒนธรรมของชาวอีสาน ดังนั้นการปลูกผักและการทำนาจึงเป็นวิถีชีวิตสำคัญของชุมชนแห่งนี้

ต่อมาเกิดการตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้นในจังหวัดมหาสารคาม ทำให้มีผู้คนเข้ามาศึกษาเล่าเรียนและเข้ามาอยู่อาศัยอยู่ในจังหวัดมหาสารคามเป็นจำนวนมาก ทำให้ความเจริญทางด้านวัตถุเข้ามาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนรอบๆเขตเมืองและชุมชนบ้านแมด รวมทั้งวิถีชีวิตในการทำการเกษตรก็เปลี่ยนแปลงไป จากที่เคยทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ ทำนาและปลูกผักพื้นบ้านไว้กินที่เหลือจากการบริโภคก็นำไปขาย กลายเป็นหันมาทำงานรับจ้างเพื่อซื้อกิน พฤติกรรมการกินก็เปลี่ยนไปไม่ได้ให้ความสำคัญกับผักพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชนกลับหันไปนิยมกินอาหารและผักทั่วไปที่หาได้ง่ายจากตลาด ทำให้ผู้ปลูกผักบางคนหันไปปลูกผักที่มีความนิยมมากกว่าผักพื้นบ้านเพื่อนำไปขายที่ตลาดในเมือง (นางพิกุล แสนจันทร์แดง ประธานกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านแมด สัมภาษณ์ วันที่ 9 พ.ศ. 2551 บ้านแมด ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม)

เมื่อปี พ.ศ. 2547 องค์การพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชนเมืองนำอยู่เข้าไปทำงานในชุมชน โดยการพัฒนาอาชีพในกลุ่มแม่บ้านที่มีการปลูกผักขายส่งในเขตเมืองโดยเริ่มแรกกับ 20 ครอบครัว มีการพัฒนาเทคนิคการเกษตรทดแทนสารเคมีและยาฆ่าแมลง โดยการใช้ปุ๋ยหมักและใช้สารสมุนไพร มีการอบรมทรัพยากร ศึกษาฐาน ปลูกผักปลอดสารพิษที่คำนึงต่อสุขภาพของผู้กินและซื้อ ทำให้สมาชิกผู้ปลูกผักได้ปรับระบบการผลิตใหม่จากการใช้สารเคมีสู่การยกเลิกสารเคมีในการผลิต ต่อมาได้พัฒนาเป็นกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านแมด ปัจจุบันมีสมาชิก 16 คน มีนางพิกุล แสนจันทร์แดง เป็นประธานกลุ่ม มีการนำผลผลิตไปขายยังตลาดของตนเองโดยเรียกว่า ตลาดผักปลอดสารพิษ ใช้ชื่อตลาดว่า “ตลาดสีเขียวมันยืน”

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปพัฒนาโจทย์วิจัยกับกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านแมด ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551 โดยวิธีการจัดเวทีพูดคุยกับผู้นำและสมาชิกกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านแมดในเรื่องพันธุ์ผักพื้นบ้าน พบว่า

1. ผักพื้นบ้านที่มีในชุมชน ได้แก่ ผักชีลาว หอมเป ผักกาดหิน ผักกาดจ้อน ผักกาดสร้อย ผักกาดเขียว ผักอีตุ้ ผักสารแหน่ จิง ข่า ตะไคร้ กระชาย บอนหวาน ทูน พริก มะเขือ และถั่วฝักยาว พันธุ์ศรธรรม เป็นต้น

2. มีความเชื่อในการปลูกผักพื้นบ้านคือ ในการผลิตสิ่งที่ทำให้ผลผลิตดี นอกจาก ดิน ปุ๋ย น้ำ ยังขึ้นอยู่กับชินชะตาของผู้ปลูก เจ้าแม่ธรณี ธาตุ (มือร้อน มือเย็น) ของผู้ปลูกด้วย เช่น (นางพัฒนา นนศรีราช) ปลูกผักพื้นบ้าน จิง ข่า ตะไคร้ กระชาย ขึ้นได้ดี ก็แสดงว่ามีชินในการปลูกผักพื้นบ้านพวกหน่อ พวกหัว (ชินหน่อ หัว คือมีความถูกโฉลกหรือเหมาะกับการปลูกผักพื้นบ้านตระกูลหน่อ หัว) เป็นต้น

3. เมื่อปริมาณการขายผักในแต่ละครั้งเพิ่มขึ้นการผลิตได้เร่งผลิตให้ทันต่อความต้องการของตลาด เกษตรกรผู้ปลูกผักบางรายจึงเริ่มจะหันไปใช้เมล็ดพันธุ์ผักนอกชุมชนทั้งซื้อเมล็ดพันธุ์จากบริษัทและซื้อพันธุ์จากเกษตรกรอื่นนอกชุมชนเข้ามาสู่ระบบการผลิตของตนเอง ส่งผลให้เกิดรายจ่ายเพิ่มและเมล็ดพันธุ์ที่ตนเองเคยรักษามาตั้งแต่ดั้งเดิมหายไป

ในปัจจุบันกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านแมด ได้มีแนวคิดที่จะขยายแนวคิดในการทำเกษตรผสมผสานและการปลูกผักปลอดสารพิษให้กับเกษตรกรในชุมชนบ้านแมดที่สนใจและชุมชนใกล้เคียง เช่น ชุมชนบ้านนางโย และบ้านต๋อง เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือกันในการที่จะพัฒนาชุมชนให้เกิดความรักและห่วงแหน ทรัพยากรธรรมชาติให้คงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ในชุมชนต่อไป

ชุมชนบ้านต๋องเหนือ อยู่ติดกับบ้านแมด เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้เขตเทศบาลเมือง ต้องซื้อหาผักและอาหารต่างๆ จากตลาดมารับประทานโดยไม่ทราบว่าผักและอาหารที่นำมารับประทานกันมาจากแหล่งผลิตใด มีกระบวนการผลิตเป็นอย่างไร ปลอดภัยหรือไม่ และทำให้เกิดปัญหา

สุขภาพขึ้น ชาวบ้านจึงตระหนักถึงสุขภาพกันมากขึ้น และเริ่มสนใจการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งเริ่มจาก เมื่อ พ.ศ. 2548 ทาง สสส. ได้ให้งบประมาณสนับสนุนทำน้ำหมักชีวภาพ และเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551 ได้เดินทางไปศึกษาดูงานที่ จ.ลำปาง ในเรื่องการทำการเกษตรและผักพื้นบ้านต่างๆ ทำให้เกิดความสนใจที่จะทำการเกษตรผสมผสานและสนใจที่จะปลูกผักพื้นบ้านกันมากขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยและผู้นำชุมชนและกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านแมดได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นจึงต้องการที่จะศึกษาพันธุ์ผักพื้นบ้านไว้และสร้างกระบวนการฟื้นฟูพันธุ์ผักพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชนบ้านแมดไว้ร่วมกัน และเนื่องจากในกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านแมด มีเมล็ดและพันธุ์ผักพื้นบ้านที่มีสืบทอดกันมานานอยู่หลายชนิด จึงอยากที่จะขยายผลพันธุ์ผักพื้นบ้านไปยังชุมชนอื่นด้วย เพื่อเป็นการขยายพันธุ์ผักพื้นบ้านที่มีอยู่ไม่ให้เกิดการสูญหายไป หากในพื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจนอาจทำให้พันธุ์ผักพื้นบ้านที่มีอยู่สูญหายไปจากชุมชนบ้านแมด โดยจะขยายผลพันธุ์ผักพื้นบ้านไปสู่ชุมชนบ้านส่องเหนือ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม อีกทั้งกลุ่มมีความคาดหวังที่จะนำไปสู่การขยายผลเพิ่มสมาชิกให้มากยิ่งขึ้น

โจทย์วิจัยหลัก

กระบวนการถ่ายทอดความรู้ผักพื้นบ้านในชุมชนบ้านแมด และกระบวนการขยายผลไปสู่ชุมชนบ้านส่องเหนือ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ควรเป็นอย่างไร

โจทย์วิจัยรอง

1. พันธุ์ผักพื้นบ้านที่มีในชุมชนบ้านแมด มีกี่ชนิด อะไรบ้าง มีลักษณะ อย่างไร
2. ความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผักพื้นบ้านมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
3. คุณค่า และมูลค่าที่เกิดจากการผลิตผักพื้นบ้านมีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากระบวนการฟื้นฟูและขยายผลพันธุ์ผักพื้นบ้านจากชุมชนบ้านแมดไปสู่บ้านส่องเหนือ
2. เพื่อศึกษาชนิด ลักษณะผักพื้นบ้าน ความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผักพื้นบ้านที่มีในชุมชนบ้านแมด
3. เพื่อศึกษาคุณค่า และมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการผลิตผักพื้นบ้านในชุมชนบ้านแมด

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. มิติวิจัย

1. ได้ข้อมูลชนิด ลักษณะผักพื้นบ้าน ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของผักพื้นบ้านที่มีในชุมชนบ้านแมค
2. ได้ข้อมูลความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในกระบวนการผลิตและการเก็บผักพื้นบ้านที่มีในชุมชนบ้านแมค
3. ได้ข้อมูลคุณค่า และมูลค่าที่เกิดขึ้นจากผักพื้นบ้านในชุมชนบ้านแมค
4. เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการฟื้นฟูและขยายผลพันธุ์ผักพื้นบ้านจากชุมชนบ้านแมคไปสู่บ้านสองเหนือ

2. มิติพัฒนา

1. เกิดกลุ่ม มีสมาชิก ในการรักษาพันธุ์ผักพื้นบ้านจำนวนเพิ่มขึ้น และเกิดกลไกในการรักษาพันธุ์ผักพื้นบ้านในชุมชนร่วมกับหน่วยงาน โดยมีหน่วยงาน เช่น เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกมหาสารคามและอีสาน ให้ความร่วมมือ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ คือ พื้นที่บ้านแมค ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มทำการเกษตรผสมผสาน มีการรวมกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ เป็นต้น และพื้นที่บ้านสองเหนือ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านสองเหนือมีความสนใจที่จะทำเกษตรผสมผสาน

2. ขอบเขตด้านประชากร การเลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มเป้าหมายหลัก กลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านแมค จำนวน 16 คน ซึ่งเป็นนักวิจัยหลัก
2. กลุ่มเป้าหมายรอง

- ปลูกผักปลอดสารพิษบ้านสองเหนือ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามจำนวน 20 คน

- เกษตรกรในชุมชนบ้านแมค ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดความรู้ผักพื้นบ้านจากบ้านแมคไปสู่บ้านสองเหนือ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยมีขอบเขตการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ชนิด ลักษณะผักพื้นบ้าน

2. ความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผักพื้นบ้านที่มีในชุมชนบ้านแมค
3. คุณค่า และมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการผลิตผักพื้นบ้านในชุมชนบ้านแมค
4. กระบวนการฟื้นฟูและขยายผลพันธุ์ผักพื้นบ้านจากชุมชนบ้านแมคไปสู่บ้านสองเหนือ

กระบวนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ

- 1.1 การค้นหาปัญหา จัดเวทีเสวนาสถานการณ์เรื่องผักพื้นบ้านที่ชุมชนบ้านแมคกำลังประสบอยู่ จากนั้นร่วมกันกำหนดปัญหา กำหนดโจทย์วิจัยเบื้องต้น และจัดตั้งทีมวิจัยหลัก
- 1.2 การพัฒนาโจทย์ ยกร่างข้อเสนอโครงการ นำโจทย์จากพื้นที่มาปรับปรุงแล้วร่างข้อเสนอโครงการเบื้องต้นเสนอต่อคณะกรรมการ CBMAG จังหวัดมหาสารคาม
- 1.3 กระบวนการสร้างและพัฒนาศักยภาพทีมวิจัย ลงพื้นที่บ้านแมคและบ้านสองเหนือเพื่อพัฒนาทีมวิจัยให้สมบูรณ์ เตรียมความพร้อมของทีมวิจัยด้วยการเข้าร่วมรับการฝึกอบรมนักวิจัย
- 1.4 การเตรียมความพร้อมของชุมชน จัดประชุมชี้แจงโครงการต่อชุมชน 2 ครั้ง

2. ขั้นการศึกษาข้อมูล

- 2.1 ศึกษาบริบทชุมชนเป้าหมาย โดยการศึกษาเอกสารมือสอง และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน
- 2.2 ศึกษาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเป้าหมาย โดยการสัมภาษณ์ผู้รู้/ ผู้นำพิธีกรรม
- 2.3 ศึกษาทรัพยากรชุมชน โดยการลงพื้นที่สำรวจแล้วจัดทำแผนที่ทรัพยากร แผนที่ชุมชน และปฏิทินการผลิต
- 2.4 ศึกษาชนิดพันธุ์ผักพื้นบ้าน จัดเวทีระดมข้อมูลจากผู้รู้ผักพื้นบ้านและเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่บ้านแมคและบ้านสองเหนือ รวม 2 ครั้ง

3. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

- 3.1 ประชุมทีมวิจัย สรุปข้อมูลจากการศึกษาระยะแรก จัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์แล้ววางแผนการศึกษาต่อเนื่อง

3.2 จัดเวทีนำเสนอข้อมูลต่อชุมชนพร้อมทั้งระดมความเห็นของผู้เข้าร่วมกำหนดชนิดพันธุ์ ผักพื้นบ้านที่จำเป็นต้องฟื้นฟูและขยายพันธุ์

3.3 สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับระบบศรัทธา ความเชื่อ ภูมิปัญญา คุณค่าและมูลค่าทาง เศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน สัมภาษณ์ผู้รู้ผักพื้นบ้าน โดยให้เยาวชนที่เป็นทีมวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

3.4 จัดเวทีวิเคราะห์แนวทางการฟื้นฟูและขยายพันธุ์ผักพื้นบ้าน จำนวน 16 ชนิด จากการ ร่วมกันวิเคราะห์ของชุมชน

4. ขั้นการทดลองปฏิบัติการฟื้นฟูผักพื้นบ้านและขยายผลพันธุ์ผักพื้นบ้าน

4.1 จัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ แต่งตั้งครูอาสาพาเยาวชนสำรวจเรียนรู้แหล่งผักพื้นบ้านใน นิเวศน์จริงในชุมชน แล้วถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านการทำอาหาร

4.2 ปฏิบัติการทดลองขยายพันธุ์ผักพื้นบ้าน พาเด็กลงแปลงเพาะพันธุ์ผักที่ใกล้สูญหาย กับ เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย นำพันธุ์ผักพื้นบ้านจากแหล่งเดิมมาขยายพันธุ์ในพื้นที่ที่เหมาะสม และ จัดตั้งกลุ่มเยาวชนในชุมชน

4.3 จัดประชุมทีมวิจัยสรุปผลการทดลอง ใช้วิธีการให้กลุ่มทดลองนำเสนอรูปแบบการ ขยายพันธุ์ การดูแล ปริมาณการเกิดที่พบ และข้อสังเกตระหว่างการปฏิบัติ จากนั้นสรุปผลและ กำหนดทิศทางการฟื้นฟูร่วมกัน

5. ขั้นการสรุปผลการวิจัย

ทีมวิจัยจัดประชุมเพื่อสรุปผลการวิจัยตลอดกระบวนการ

- การวิเคราะห์ข้อมูล
- การเขียนรายงานการวิจัย

นิยามศัพท์

การฟื้นฟู หมายถึง การรื้อฟื้นพันธุ์ผักพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชนบ้านแมดที่หายไปให้กลับมา มีหรือดำรงอยู่ในชุมชน และช่วยกันรักษาพันธุ์ผักพื้นบ้านที่กำลังจะหายไปให้มีสภาพดีขึ้นและคง อยู่ในชุมชน ตลอดจนกระบวนการของชุมชนในการฟื้นฟูให้พันธุ์ผักพื้นบ้านกลับมามีขึ้นและดำรง อยู่ต่อไปในชุมชน

กระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการในการฟื้นฟูและขยายผลพันธุ์ผักพื้นบ้านในชุมชน แต่ละขั้นตอนผู้วิจัย ทีมวิจัย และคนในชุมชน ทั้งผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน ผู้ที่สนใจและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ วางแผน นำไปทดลองปฏิบัติการฟื้นฟูและขยายผลพันธุ์ผักพื้นบ้านในชุมชน

การขยายผล หมายถึง การนำความรู้ แนวคิด และภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องพันธุ์ผักพื้นบ้านที่มีในชุมชนบ้านแมค ถ่ายทอดให้เกษตรกรในชุมชนบ้านแมคที่สนใจ และกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านส่องเหนือ ได้เรียนรู้ ได้ศึกษา ขยายวงกว้างให้มากยิ่งขึ้นเพื่อก่อให้เกิดการรักษาพันธุ์ผักพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ของชาวบ้านเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน ที่มีความเชื่อ มีเทคนิควิธีการในการเก็บรักษาพันธุ์ผักพื้นบ้าน วัฒนธรรมประเพณี การบริโภคผักพื้นบ้าน ที่ได้รับการรวบรวมและถ่ายทอดมาสู่ปัจจุบัน

ผักพื้นบ้าน หมายถึง พืชผักที่คนในบ้านแมคได้มาตามแหล่งธรรมชาติ จาก สวน นา ไร่ นำมาบริโภค ใช้ประโยชน์และปลูกมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งที่เป็นพืชผักพื้นบ้านที่มีถิ่นกำเนิดในบ้านแมค และพืชผักจากต่างถิ่นที่นำมาปลูกในบ้านแมคมานาน จนสามารถปรับตัวเจริญงอกงามได้ดีตามธรรมชาติ และสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์หรือพันธุ์ผักพื้นบ้านไว้ได้เอง

คุณค่าผักพื้นบ้าน หมายถึง คุณค่าที่มีการนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ในหลายรูปแบบ และสอดคล้องอยู่ในวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านแมค ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าต่อสังคม ด้านโภชนาการ และสุขภาพ คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ ด้านการสร้างอาชีพโดยทางอาหาร คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ เช่น การใช้ในพิธีกรรมต่างๆ